

Keman çalan öğrencilerin viyola çalabilme durumlarına yönelik deneysel bir çalışma**Döne Görkem KUMTEPE¹ , Mehmet EFE² **¹Kırıkkale Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Kırıkkale, Türkiye²Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara, Türkiye**Araştırma Makalesi/Research Article****DOI: 10.70736/ijoess.1671**

Gönderi Tarihi/ Received:

Kabul Tarihi/ Accepted:

Online Yayın Tarihi/ Published:

16.03.2024

17.05.2025

15.06.2025

Öz

Araştırmada viyola eğitimcisi bulunmayan güzel sanatlar liselerinde viyola dersinin yürütülme durumlarının ortaya konulması ve eğitim fakültesi müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinden alan çalgısı keman olan öğrencilerin viyola çalabilme düzeylerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalgılarda boyut ve anahtar farkı olmasına rağmen aynı şekilde tek bir çalıcı tarafından çalınabilmesi, bu çalışmada keman ve viyola çalgıları için deneme çalışması niteliği açısından ve araştırma keman öğrencilerinin viyola çalabilmelerinin, viyola eğitime sağlayacağı katkılar açısından önem taşımaktadır. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır ve araştırma modeli durum çalışması ve deneysel desen olarak belirlenmiştir. Elde edilen tüm veriler içerik analizi ile nitel olarak yorumlanmıştır. Araştırma da öğretmen ve öğrenci olmak üzere iki çalışma grubu belirlenmiştir. Öğrenci çalışma grubu için gönüllü olarak seçilen keman öğrencilerine hazırlanan do anahtarı eğitimi kapsamında deneysel viyola dersleri uygulanarak süreç başında ve sonunda başarıları ölçülmüştür. Katılımcıların bu eğitim sürecinin başından sonuna anlamlı bir başarı grafiği çizdiği gözlemlenmiştir. Öğretmen grubunda belirlenen viyola eğitimcisi eksikliğine, lisans keman dersi kapsamında, müzik öğretmenliği bölümlerine seçmeli viyola dersi konulmasının bu eksikliğe bir çözüm olabileceği yargısına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Viyola, Keman, Çalgı Eğitimi, Viyola Eğitimi***An experimental study on the viola playing status of violin playing students*****Abstract**

In this context, lack of viola instructors at high schools of fine arts in Turkey and this research is conducted in an attempt to propose solutions. Purpose of this study is to find out how viola courses are conducted at high schools with no viola instructors, and to identify the skill levels of violin students studying music teaching at faculties of education, in terms of their abilities to play the viola. Despite their differences in size and clefs, playability of the instruments by a single player in the same way play a significant role in this study in terms of its qualification as a pilot test for violin and viola; and the potential contributions to viola education by violin students who are able to play the viola. Qualitative research approach was utilized in the study and the research model was based on case study and experimental design. All the data obtained were interpreted qualitatively through content analysis. For the study group of students, trial viola courses based on c clef education were prepared for students who voluntarily participated in the study, and their before and after achievements were evaluated. It was observed that the participants revealed a significant success rate from the beginning until the end of this educational period. In the study, it was also concluded that, an additional elective viola course to the scope of violin courses within music teaching departments may serve as a solution for the problem of lack of viola instructors, detected in study group of teachers.

Keywords: Viola, Violin, Instrument Education, Viola Education

Bu çalışma, “Keman çalan öğrencilerin viyola çalabilme durumları ve bu durumun viyola eğitiminde kullanılabilirliği” isimli doktora tezinden üretilmiştir.

Sorumlu Yazar/ Corresponded Author: Döne Görkem KUMTEPE, E-posta/ e-mail: kumtepegorkem@gmail.com

GİRİŞ

Yaylı sazlar ailesi içinde yer alan keman ve viyola hem fiziksel olarak hem de çalım tekniği olarak birbirlerine benzerlik göstermektedir. Burgess Norman (1975), ve Rolland (1979) iki çalgının fiziksel çalım tekniklerinin ne kadar benzer olduğunu vurgulamıştır. Keman ve viyolanın birbirine olan benzerlikleri nedeniyle kolayca iki çalgının eğitim dağarı bakımından birbirlerine uyarlanabilmektedir ve viyola eğitiminde genellikle keman eğitim dağarında kullanılan egzersiz, etüt ve eserlerin kullanıldığı görülmektedir. Barrett (1996, s.86-97) viyolanın tarihi gelişiminde keman çalgısı ile teknik paralelliğin yanı sıra repertuvarlarının ortak yönleri üzerine çalışma yapmıştır. Nelson (1983) iki çalgı özelinde uygulanan temel alıştırmaların benzerliğine dikkat çekerken, çalcıların iki çalgıyı çalarken de motor becerilerinin aynı olduğunu savunmaktadır. Çalgı aileleri içerisinde aynı aileden olup farklı boyutlara sahip çalgıların tek bir çalcı tarafından çalınabildiği görülmektedir. Örneğin; klarnet ailesi, flüt ailesi, ney ailesi... Bu ailelere ait çalgılar boyutlarına ve seslerine göre farklı isimlendirilerek tek çalcı tarafından çalınabilmektedir. Literatüre bakıldığında keman ve viyola çalgıları için önerilen teknik becerilerin ortak olduğu görülmektedir. Örneğin Fernández-Barros ve arkadaşları (2023) çalışmalarında entonasyon geliştirmek için keman ve viyola çalgısında akran rehberliğinin potansiyel artırdığını ileri sürmektedir. López-Calatayud ve arkadaşları (2023) keman ve viyola çalgısının ilk öğrenimi üzerine çalgılarını birbirinden ayırmadan ortak bir literatür analizi-sentezi ortaya koymuştur. Çalgılarda boyut ve anahtar farkı olmasına rağmen aynı şekilde tek bir çalcı tarafından çalınabilmesi, bu çalışma keman ve viyola çalgıları için deneme çalışması niteliği ve keman öğrencilerinin viyola çalabilmelerinin, viyola eğitimine sağlayacağı katkılar açısından önem taşımaktadır. Ayrıca eğitim fakültesi güzel sanatlar bölümleri müzik öğretmenliği ana bilim dalları için yeni bir ders önerisi niteliği taşımaktadır. Mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda viyola derslerini yürüten ancak alan çalgısı keman olan eğitimcilerin lisans eğitimi sürecinde seçmeli ders olarak viyola eğitimi almaları gerekliliğinin ortaya çıkarılması ve bu çalışmadan sonra lisans müzik eğitimi bölümlerine yeni bir program önerisi hazırlanması ve yapılacak çalışmalara ışık tutması açısından önemlidir. Çalgı eğitimi genelinde, viyola eğitimi özelinde bu önemler müzik eğitiminde çok yönlülük, ikincil çalgı becerisi gibi çok kıymetli değerlere hizmet etmektedir. Bu açıdan yapılan çalışma yaylı sazlar ailesi içerisinde yer alan keman ve viyola çalcılığına yeni bir eğitim süreci önermekle özgünlüğünü ortaya koymaktadır.

Bu araştırmada, eğitim fakültesi müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinden alan çalgısı keman olan öğrencilerin viyola çalabilme düzeylerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç

doğrultusunda araştırmanın problem cümlesi “Keman Çalan Öğrencilerin Viyola Çalabilme Durumları nedir?” şeklinde belirlenmiştir ve aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinden alan çalgısı keman olan öğrencilerin viyola çalabilme düzeyler nedir?
2. Öğrencilerin deneysel derslerle ilgili görüşleri nelerdir ve bu görüşlerin araştırmacının ders gözlemleri ile örtüşme durumu nedir?
3. Öğrencilerle yapılan hazır bulunuşluk (ön test) ve başarı ölçme (son test) arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın gerçekleştirilmesine aşağıdaki varsayımlar yön vermiştir;

- Bu çalışmada; Belli bir düzeyde keman çalan her öğrencinin viyola çalabileceği,
- Belli bir düzeyde keman çalan öğrencilere viyola eğitimi kapsamında do anahtarı öğretimi uygulanırsa sonucun başarılı olacağı varsayılmıştır.

Viyola keman ailesinin orta menzilli enstrümanıdır. Bazen kibarca “büyük keman” olarak adlandırılır. Keman ailesindeki konumu, normal SATB (soprano, alto, tenor, bas) düzenlemesinin alto sesini, bir ses korosundaki alto sesini biraz paralellik altına alır; soprano aralığı. Aslında, Fransızca için viola kelimesi Alto’dur (Dalton, t.y). Viyolanın kilise müziğine girmesi bizi modern keman ailesine götürmektedir. O günkü viyola, diğer bütün yaylıların konumlarına ölçü olmuş ve bu çalgılar İtalyan dilinin özelliklerine uygun adlandırılmışlardır. Örneğin; küçük viyola anlamına gelen viol ino’nun değişime uğraması sonucu violin sözcüğü türemiş; biraz büyük viyola anlamına gelen violincello sözcüğü viyolonseli tanımlamak için kullanılmıştır (Göbelez, 1996). Viyola belki de keman ailesi içerisinde, farklı dillerde birbirinden en farklı adlara sahip olan enstrümandır. İngilizcede viola, Fransızca’da alto, Almanca’da Bratsche olarak kullanılır. Viyola notaları yazmak için üçüncü çizgi do anahtarı kullanılır. Telleri do-sol-re la olarak akort edilen viyola gövdesi ortalama 41-45 cm civarındadır (Bahar, 2018, s.53).

Avrupa temelli bir saz olan keman, Osmanlı topraklarında icra edilmeye başladığı 18.yüzyıl itibarı ile Türk müziğinin temel yaylı sazları olan rebab, kemeçe ve sinekemanın yerini alarak büyük bir önem kazanmıştır (Hatipoğlu, 2018). 18. ve 19. yüzyıllarda keman ve viyola bazı ayrıntılar dışında şimdiki biçimine ve çalış şekline sahipti. Kemanın batı müziğine göre sol-re-la-mi şeklinde olan akordu Türk müziğinde çoğunlukla en ince teli değiştirilerek kaba rast, yegâh, dügâh, neva şeklinde kullanılmıştır. Viyola tüm özellikleriyle aynen kullanılmıştır (Soydaş & Veşiroğlu, 2007). Türk müziği keman icrasına yönelik ilgili

araştırmalar, keman icracılarının ulaşılabilen ses kayıtları ve günümüz keman icracılarının ses kayıtları incelendiğinde kemanın uluslararası akort düzeni ile Türk müziği icrasında kullanılan akort biçimi arasında farklılık olduğu görülmektedir (Hatipoğlu, 2017). Akort, “bir çalgıda doğru ses vermesi için yapılan ayar, düzen” (T.D.K. 2001, s. 71) olarak tanımlanmaktadır. Batı müziğinde akort diyapozon adı verilen alet ile yapılır. Bu aletin “440 Hz” frekansında yaptığı titreşim sonucu oluşan ses “LA” notası olarak adlandırılır. Bu notanın türk müziğindeki karşılığı ise “RE” (NEVA) perdesidir. Sazların re perdeleri bu frekansa göre akort edilir.

Araştırmanın konusunu oluşturan ve yaylı sazlar ailesinin iki önemli üyesi olan keman-viyola çalgılarının tarihten günümüze geçirdiği yapısal farklılıkların yanında, çalgı yapım sürecinde genellikle aynı malzemeler ve prensipler kullanılarak üretilir. Çalgı yapımlarında her yaylı saz yapımcısı hem keman hem viyola üretebilecek yetkinliktedir (Koçer, 2025; Koçer & Açın, 2025). Aynı şekilde keman ve viyola çalan bireylerde karşılaşılan fiziksel rahatsızlıklar hemen hemen aynı şekilde görülmektedir (Tosun & Özkeleş, 2025). Tüm bu bilgilerin ışığında bu iki çalgının müzik eğitimindeki yeri de çok önemlidir. Dünyada çeşitli kurum ve kuruluşlarda tarihten günümüze müzik eğitimi verilmektedir. Tarihin gereği ve zaman içerisinde gelişen insanlıkla her alanda olduğu gibi müzik eğitimi alanında da birçok değişim, gelişim ve farklılık olmuştur ve olmaya da devam edecektir.

Yaylı Çalgılar Eğitimi Bireylerin kişilik, sosyal, duygusal ve psikomotor gelişimine katkıda bulunmaktadır. Müzik eğitiminin bir boyutu olan çalgı eğitiminde de bu katkı söz konusudur (Özen, 2004). Çalgı eğitimi teorik boyutu olmakla birlikte daha çok uygulamaya dayanan bir eğitimidir ve müzik öğretmeninin müzik bilgisini, kültürünü, öğretmenlik becerilerini ve müzisyenliğini geliştirebilmek için oldukça önemli bir yapı taşıdır. Çalgı eğitiminde amaca yönelik zihinsel ve fiziksel becerilerin öğrenciye kazandırılması, sistemli, aşama aşama ve planlı bir çalışmayı zorunlu kılan iyi düzenlenmiş bir öğretim programıyla gerçekleşir (Çilden, 2016). Çalgı eğitimi, çalgıyla ilgili karmaşık davranışların öğretilmesi ve bu davranışların beceriye dönüştürülmesi işidir (Çilden, 2001). Çalgı eğitimi çalgı öğretmeni yetiştiren kurumlar için de büyük önem taşımaktadır. Müzik öğretmenliği programlarında çalgı eğitimi alan öğrenciler aldıkları çalgı eğitimi sayesinde müzikal yeteneklerini geliştirebilecek, müzikal bilgi birikimini en üst seviyeye taşıyabilecek, çalgı öğretimi ilke, yöntem ve tekniklerini öğrenerek uygulayabilecektir (Albuz, 2001). Yaylı çalgıları öğrenmek ya da öğretmek için dünyada pek çok yol ve yöntem vardır. Bu yöntemler uzun yıllar süren araştırmalar, gereksinimler ve deneyimlerin sonucundan oluşturulmuştur (Aydar, 2002). Keman için düşünülen değer kazandırma tüm çalgılar için geçerlidir diyebiliriz. Tanrıverdi

(1997) çalışmasında viyola eğitimi için şöyle demiştir; Viyola eğitimi çalgı eğitiminin bir alt koludur. Oda müziği ve senfonik müziğin temelini teşkil eden yaylı çalgılar ailesinin alto çalgısı olan viyola, birlikte seslendirme ve orkestra derslerinin vazgeçilmez çalgılarından. Viyola eğitiminin amacı, çalgı eğitiminin amaçları ile aynıdır. Viyolaya öğrenci seçerken öğrencinin fiziksel yapısının uygunluğuna ve yeterli sayıda öğrenci seçerek orkestra dersindeki yaylı çalgılar grubunun ses dengesinin korunmasına özenle dikkat edilmelidir. Çalgı eğitimi verilen tüm kurum ve kuruluşlarda yaylı sazlar eğitimi de verilmektedir. Kullanılan öğretim metotları farklı olsa da her kurumun amacı verilen yaylı saz eğitiminde öğrencinin başarıya ulaşmasıdır.

Müzik eğitiminde kullanılan yaylı çalgılar ailesinin önemli üyeleri, keman ve viyolanın tarihleri, yapıları, benzerlikleri, farkları, akortları ve kullanım yerleri kısaca anlatılmıştır. Anlaşıldığı üzere birbirine çok benzeyen bu çalgıların eğitimde de ortaklıklarından faydalanmak yaylı çalgılar eğitimine olumlu bir katkı sağlayacaktır. Bireyde var olan bilgileri kullanarak yeni bilgilerin eklenmesi, bir nevi bilgilerin harmanlanarak yeni bilgilerin bireye kazandırılma süreci eğitimin her alanında kullanılmaktadır. Eğitimde öğrenmeyi etkileyen faktörlerden “Eski Yaşantıların Aktarılması ve öğrenme alanlarından, psikomotor alanının bir alt boyutu olan “Yeni Duruma Uydurma” konuları büyük önem taşımaktadır. Eski Yaşantılar; bireyde yeni bilgi becerilerin öğrenilmesi, büyük ölçüden ön yaşantılar gerektirir. Yani her yeni öğrenme, eski öğrenmelerin üzerine inşa edilir. Eski yaşantıların aktarılması, olumlu ve olumsuz olmak üzere iki şekilde olabilmektedir. Eski bilgi yeni bilgiyi öğrenmeye katkıda bulunuyorsa olumlu, engelleyici bir etkiye sahipse olumsuz aktarım söz konusudur (Selçuk, 2009, s. 133). Burada belirtilen olumlu transferi, keman ve viyola çalgıları arasında sağlayabiliriz. Keman eski yaşantı, viyola yeni öğrenme olmaktadır. Öğrencinin kemanda kazandığı tüm teknik bilgileri daha önce hiç çalmadığı ama çok benzer olan ve tüm bu tekniklerin neredeyse hiç değişmediği viyola çalgısına aktarması için gerekli ders programları yaparak, bu iki çalgı eğitimi için kullanabiliriz. Öğrenme alanlarından psikomotor en üst düzeyi olan yeni duruma uydurma aşamasında öğrenci, işleme kendi yorumlarını da katar ancak bu düzeye gelmesi için öğrencinin işlemi gözlemesi, başmaklarını öğrenmesi ve pratik yapması gerekir. Bu aşamadan sonra şilemi başka durumlara adapte edebilir ya da yeni durumlara uyarlayabilir hale gelir (Küçükahmet, 2003, s. 18). Müzik eğitiminin en fazla beslendiği psikomotor alan sınıflamasında yer alan yeni duruma uydurma, önceden öğrenilen becerilerin yeni öğrenilen durumlarda kullanılmasıdır. Aslında bir nevi öğrenmede aktarmadır ama duruma uydurma daha çok kazanılan becerilerin yani psikomotor bilgilerin aktarılması diyebiliriz. Yeni duruma uydurma alanı, olumlu transferde olduğu gibi kemanda öğrenilen tüm becerilerin viyola

çalgısına aktarılması ile gerçekleştirilebilir. Tüm bu aktarımlar doğru bir eğitim sistemi ve doğru öğretim programları ile gerçekleştirilmelidir. Öğrencilere doğru yönlendirmeler yapılırsa eğitimin bu iki alanı üzerine hazırlanmış keman viyola eğitim birliği programı, müzik eğitimi içerisinde bulunan keman ve viyola eğitimine olumlu katkılar sağlayacaktır. Yukarıda açıklanan öğrenme aktarımlarının örneklerini aslında çalgı eğitiminin üflemeli sazlar ailelerinde görmekteyiz. Bu benzerliği anlamak için öğrenme aktarımlarının kullanıldığı çalgıların tarihini ve çeşitlerini incelemek gerekmektedir.

YÖNTEM

Araştırma grubu (evren-örneklem)

Araştırmanın deneysel kısmını oluşturan öğrenci grubu, Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Bölümü ana çalgısı keman olan lisans 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden seçilmiştir. Lisans 3. ve 4. sınıf ana çalgısı keman olan tüm öğrencilere yapılacak deneysel uygulamalar anlatıldıktan sonra, katılmak isteyen gönüllü 8 öğrenci seçilmiştir.

Veri toplama araçları

Deneysel uygulamada ilk hafta hazır bulunuşluk ölçme (ön test) ve son hafta başarı ölçme (son test) uygulanmıştır. İki ölçme arasında geçen beş haftalık süreçte katılımcı kemancılara viyola eğitimi kapsamında do anahtarı öğretimine dayalı planlanan dersler uygulanmıştır.

Toplamda 7 hafta olarak yapılan deneysel dersler ders planları yapılarak ve uzman görüşleri alınarak hazırlanmıştır. Dersler öğrencilerle belirlenen günlerde ve 1 ders saati 50 dk. olarak yapılmıştır ve araştırmacı tarafından hazırlanan ders gözlem formları ile gözlenmiş olup katılımcı kemancılara her derse ilişkin öğrenci görüşleri formu uygulanmıştır.

Verilerin toplanması

Öğrenci hazır bulunuşluk ölçeği (ön test) hazırlanması

Bu ölçek için uygulanan etüt seçimi, keman ve viyola çalgılarının ortak repertuvarının fazla olması sebebi ile, öğrencilerin kemanda daha önce çaldıkları ve parmak ezberi ile çalabilecekleri bir eser ya da etüt olması istenmediği için alınan uzman görüşü ile viyola çalgısına özel yazılmış ve keman transkripsiyon olmayan Hans Sitt op.116 No.1 etüdü seçilmiştir.

Deneysel ders içeriği

Deneysel çalışma içerisinde uygulanan eğitimde dizi, do anahtarı nota egzersizleri ve etütler kullanılmıştır. Seçilen etüt, kullanılan dizi ve egzersizler, uygulanan anahtar eğitimi ve

her tel için küçük alıştırmalar araştırmacı tarafından hazırlanmış olup kullanılan diğer etütler Ayfer TANRIVERDİ viyola metodundan seçilmiştir.

Öğrenci başarı ölçeği (son test) hazırlanması

Hazır bulunuşluk (ön test) ölçeği için öğrencilerden çalması istenilen Hans Sitt op.116 No:1 etüdü başarı ölçeği (son test) olarak kullanılmıştır.

Birinci hafta hazır bulunuşluk (ön test)

Hazır bulunuşluk ölçmek için öğrencilere daha önce viyolayı deneme fırsatı vermeden çalgı keman çalgısında gösterdiği teknik tutuş bilgilerini viyolaya aktarabilme becerilerini, öğrencinin do anahtarı bilgisini ve bu bilgiyi viyolaya aktarmasını ölçmek amacı ile uygulanmıştır.

Tüm çalgılarda olduğu gibi, viyola eğitiminde de kullanılmak üzere yazılmış birçok çalgı metodu mevcuttur. Viyola eğitiminde, genellikle kemandan aktarılarak yazılan metotlar bulunmaktadır. Keman metotlarından aktarılmış viyola metotlarından farklı olarak, “Op. 116 Viyola İçin 15 Etüt metodu” yalnızca viyola için yazılmıştır (Ak & Tanınmış, 2019). Bu yüzden deneysel uygulamanın hazır bulunuşluk etüdü olarak, katılımcı kemancıların kemanda çaldıkları etütleri hatırlayarak parmak ezberinden çalabilme durumlarını ortadan kaldıracak bu metodun 1 numaralı etüdü seçilmiştir.

Birinci hafta hazır bulunuşluk (ön test)

Hazır bulunuşluk ölçmek için öğrencilere daha önce viyolayı deneme fırsatı vermeden çalgı keman çalgısında gösterdiği teknik tutuş bilgilerini viyolaya aktarabilme becerilerini, öğrencinin do anahtarı bilgisini ve bu bilgiyi viyolaya aktarmasını ölçmek amacı ile uygulanmıştır.

Tüm çalgılarda olduğu gibi, viyola eğitiminde de kullanılmak üzere yazılmış birçok çalgı metodu mevcuttur. Viyola eğitiminde, genellikle kemandan aktarılarak yazılan metotlar bulunmaktadır. Keman metotlarından aktarılmış viyola metotlarından farklı olarak, “Op. 116 Viyola İçin 15 Etüt metodu” yalnızca viyola için yazılmıştır (Ak & Tanınmış, 2019). Bu yüzden deneysel uygulamanın hazır bulunuşluk etüdü olarak, katılımcı kemancıların kemanda çaldıkları etütleri hatırlayarak parmak ezberinden çalabilme durumlarını ortadan kaldıracak bu metodun 1 numaralı etüdü seçilmiştir.

Şekil 1. Hans Sitt op.116 No.1

Etüdün 50 ölçüsü uzman görüşleri alınarak araştırmacı tarafından puanlama ölçeği şeklinde hazırlanmıştır ve öğrenciler bu ölçeğe göre puanlanmıştır. Puanlama ölçeği şekil 1’de gösterildiği gibi etüdün 50 ölçüsünde uygulanmıştır. Her ölçü 1puan doğru bona, 1 puan doğru çalma olarak toplamda 2 puan olarak belirlenmiştir ve gözlemlenen dersler üç uzman tarafından puanlanarak her katılımcı kemancı için ayrı hazırlanan tablolara yazılmıştır.

Puanlama ölçeğinin örneği aşağıda gösterildiği gibidir.

Şekil 2. Hans Sitt op.116 no.1 puanlama ölçeği örneği

Ders hazırlanan gözlem formu ile değerlendirilmiş ve ders sonunda öğrencilerden derse ilişkin görüşlerini yazmaları istenmiştir. Aşağıda tablo 5'te katılımcı kemancıların hazırbulunuşluk (ön test) puan sonuçları verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcı kemancıların hazırbulunuşluk (ön test) puanları

Katılımcı	Hazırbulunuşluk (Ön Test)
Kemancı 1	0
Kemancı 2	0
Kemancı 3	0
Kemancı 3	0
Kemancı 4	0
Kemancı 5	0
Kemancı 6	0
Kemancı 7	0
Kemancı 8	8

İkinci hafta birinci ders

Seçilen öğrenciler ile ilk derste keman gibi düşünerek dizi çalmaları istenmiştir. Bu çalınan dizi kemanda sol majör olarak düşünülmüş ama viyolada do majör çalınmıştır. Çalınan dizi hem 1. Pozisyon hem de pozisyon geçişli çalınması istenmiştir. Daha sonra öğrencilerden kemanda rahat çaldıkları ve hatırladıkları bir eseri çalmaları istenmiştir. Ders hazırlanan gözlem formu ile değerlendirilmiştir. Ders sonunda öğrencilerden derse ilişkin görüşlerini yazmaları istenmiştir.

Üçüncü hafta ikinci ders

Bir önceki ders keman gibi düşünerek çalınan yani sol majör gibi düşünülen ama aslında do majör olan dizi do anahtarı ile yazılarak üzerinde viyoladaki yerleri olan bir çalışma kâğıdı ile do anahtarı çalışılmıştır. Her tel için yazılan 4'er ölçüden oluşan sıralı, 3'lü, 4'lü ve 5'li

aralıklardan oluşan egzersizler önce bonası yaptırılarak daha sonra çalmaları istenmiştir. Ders hazırlanan gözlem formu ile değerlendirilmiştir. Ders sonunda öğrencilerden derse ilişkin görüşlerini yazmaları istenmiştir.

Dördüncü hafta üçüncü ders

Geçen ders do anahtarı ve viyoladaki yerleri üzerine çalışılan öğrenci ile bu bilgiler tekrar edilerek derse başlanmıştır. Bu derste hedeflenen amaç öğrencinin keman ile ortak olan 3 telinde karışık olarak yazan do anahtarı etütleri bona yapabilmesi ve viyolada doğru bir şekilde çalabilmesidir. Bu amaçla Ayfer TANRIVERDİ Viyola Metodu 1 kitabından seçilen sol ve re teli için karışık yazılmış 54 ve 56 numaralı etütler önce bona yapılması ve daha sonra çalınması istenmiştir. Daha sonra aynı kitaptan re ve la telleri için karışık olarak yazılan 73 ve 74 numaralı etütler aynı şekilde bonası yapıldıktan sonra çalınması istenmiştir. Ders hazırlanan gözlem formu ile değerlendirilmiştir. Ders sonunda öğrencilerden derse ilişkin görüşlerini yazmaları istenmiştir.

Beşinci hafta dördüncü ders

Viyola ve do anahtarına alışan öğrencilerden bu ders kemanla ortak olan üç tel için karışık yazılan etüdü bona yapması ve çalması daha sonra keman ile ortak olmayan do teli ve ortak olan sol teli için yazılan karışık etüdü bona yapıp çalabilmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla Ayfer TANRIVERDİ Viyola Metodu 1 kitabından seçilen sol, re ve la telleri için karışık yazılmış 76 numaralı etüt önce bona yapılması ve daha sonra çalınması istenmiştir. Daha sonra aynı kitaptan re ve la telleri için karışık olarak yazılan 87 numaralı etüt aynı şekilde bonası yapıldıktan sonra çalınması istenmiştir. Ders hazırlanan gözlem formu ile değerlendirilmiştir. Ders sonunda öğrencilerden derse ilişkin görüşlerini yazmaları istenmiştir.

Altıncı hafta beşinci ders

Eğitimin sonlarına yaklaşan öğrenciden bu ders viyolanın dört teli için yazılmış bir etüdü bonasını yapıp çalması hedeflenir ve bu amaçla Ayfer TANRIVERDİ Viyola Metodu 1 kitabından seçilen 92 numaralı etüt önce bona yapılması ve daha sonra çalınması istenmiştir. Ders hazırlanan gözlem formu ile değerlendirilmiştir. Ders sonunda öğrencilerden derse ilişkin görüşlerini yazmaları istenmiştir.

Yedinci hafta başarı ölçme (son test)

Keman öğrencilerine uygulanan 5 haftalık viyola ve do anahtarı eğitiminin sonrasında dersinde öğrencilerden hazırbulunuşlukta (ön test) çalmaları beklenen viyola için yazılmış Hans Sitt op.116 1 numaralı etüt bonası yapılarak çalınması istenmiştir. Ders hazırlanan gözlem

formu ile değerlendirilmiştir ve araştırmacı tarafından hazırlanan puanlama ölçeği ile puanlanmıştır.

Tablo 2. Katılımcı kemancı hazırbulunuşluk ve başarı ölçme puan tablosu örneği

Katılımcı Kemancı:		
Hans Sitt Op.116 No.1 Ölçü Numarası	Hazırbulunuşluk (Ön Test) Puanı	Başarı Ölçme (Son Test) Puanı
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		

Ders sonunda öğrencilerden derse ilişkin görüşlerini yazmaları istenmiştir. Aşağıda tablo 3’te katılımcı kemancıların başarı ölçme (son test) puanları verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcı kemancıların başarı ölçme (son test) puanları

Katılımcı	Başarı Ölçme (Son Test)
Kemancı 1	100
Kemancı 2	98
Kemancı 3	82
Kemancı 4	96
Kemancı 5	50
Kemancı 6	100
Kemancı 7	96
Kemancı 8	88

Öğrenci görüşme formunun hazırlanması

Öğrencilerle yapılmış olan görüşme formu araştırmacı tarafından 3 uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır. Öğrencilerden her ders sonunda derse ilişkin düşüncelerinin alındığı soru sorulmuştur.

Deneysel ders gözlem formlarının hazırlanması

Her ders için ayrı ayrı gözlem formu hazırlanmıştır. Bu gözlem formları derslerin hedef davranışlarına uygun şekilde hazırlanmıştır. Başarılı ve başarısız olarak değerlendirilmiştir. Formlar ders sürecinde kullanılmak üzere hazırlanmıştır.

Öğrenci çalışma grubuna ilişkin verilerin toplanması

Veriler gözlem ve görüşme yoluyla toplanmıştır. Her ders sonunda öğrencilere uygulanan derse ilişkin görüşleri sorulmuştur ve öğrenciler görüşme sorularını cevaplarken yalnız bırakılmışlardır. Deneysel derslerin gözlemi yapılabilmesi için dersler video kayıdı altına alınmıştır. Öğrenci çalışma grubuna ait veriler gözlem formları, hazırbulunuşluk ve başarı

ölçeği formu ve görüşme formları ile toplanmıştır. Alınan görüşler, öğrencilerin izni ile kendi yazdıkları şekilde bulgular ve yorumlar bölümünde değiştirilmeden verilmiştir.

Verilerin analizi

Toplanan gözlem ve görüşme verileri içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e göre; İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucunda keşfedilebilir. Araştırma içerisinde alınan öğrenci görüşleri kodlanarak bu bölümde gösterilmiştir. Kodlama; verilerin içerik analizine tabi tutulması, yani veriler arasında yer alan anlamlı bölümlere isim verilmesi sürecidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 242). Öğrenci görüşleri araştırmacı tarafından temalar belirlenerek her ders ayrı ayrı kodlanmıştır.

Hazır bulunuşluk ve başarı ölçeği ders videoları üç uzmana izletilerek puanlanmış ve veriler “nitel verilerin sayısal analizi” tekniği ve kullanılarak çözümlenmiştir. Çözümlemede 50 ölçüsü uzman görüşleri alınarak araştırmacı tarafından hazırlanan başarı ölçeği ile her ölçü toplamda 2 puan olarak hesaplanmış ve 1 puan doğru bona yapması 1 puan da doğru çalması olarak belirlenmiş ve hesaplanmıştır. Hazırbulunuşluk ve başarı ölçeği karşılaştırılarak verilen beş haftalık eğitimin başarılı olup olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. Öğrenci çalışma grubu cinsiyet dağılımı

Grup	N	%
Kız	6	75
Erkek	2	25
Toplam	8	100

Tablo 4'te görüldüğü gibi öğrencilerin 2'si erkek, 6'sı kız öğrenciden oluşmaktadır.

Tablo 5. Öğrenci çalışma grubu sınıf dağılımı

Grup	N	%
Lisans 3	1	12,5
Lisans 4	7	87,5
Toplam	8	100

Tablo 5'te öğrencilerin 1'i lisans 3. sınıf öğrencisi iken, 7'si 4. sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin keman dersine ilişkin akademik durumları

Puan	N	%
70 üstü	8	100
70 altı	0	0
Toplam	8	100

Tablo 6’da görüldüğü üzere, tüm öğrencilerin keman notu 70 üstüdür.

BULGULAR

Bu başlık altında viyola dersinin yürütülme durumu 2 alt başlıkla açıklanmaya çalışılmıştır.

Öğrencilerin deneysel derslerle ilgili görüşleri nelerdir ve bu görüşlerin araştırmacının ders gözlemleri ile örtüşme durumu

Toplamda yedi hafta gerçekleşen deneysel süreç içerisinde katılımcı kemancılara uygulanan tüm dersler için öğrenci görüşleri alınmış ve tüm derslerin video kayıtları yolu ile gözlemleri yapılmıştır. Böylece öğrenciler gözünden süreci değerlendirmek ve yapılan gözlemlerle örtüşme durumunun ortaya konulması sağlanmıştır. Alınan görüşler olduğu gibi aktarılmıştır ve aynı tablo da gözlemlerle karşılaştırılarak görüşlerin örtüşme durumu açıklanmaya çalışılmıştır.

Tablo 7. Katılımcı kemancaların hazırbulunuşluk ölçmeye (ön test) ilişkin görüşlerinin araştırmacı gözlemi ile örtüşme durumu

Hazırbulunuşluk Ölçme (Ön Test)	Katılımcı Görüşleri	Araştırmacının Ders Gözlemi	Katılımcı Görüşü ve araştırmacı gözleminin örtüşme durumu
Kemancı 1	“Do anahtarlı notayı okuyamadığım için çalamadım”	Ön test uygulandığında ise notaları okuyamadığı için çalamadı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 2	“Do anahtarı yazılan notayı bona olarak okuyabilsem de viyoladaki yerini bulamadığım için çalamadım.”	Ön test için çalması istenen etüdü bona olarak okuyabildi fakat viyoladaki yerlerini bilmediği için çalamadı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 3	“Gösterilen etüt notasını nota yerlerini bilemediğim için çalamadım”	Ön test uygulandığında gösterilen notayı do telinde boş tel olan do notasıyla çalması gerekirken sol anahtarı gibi düşünerek sol telinde 2. Parmak olan si notasıyla başladı ve devam edemedi.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 4	“Nota sıkıntısı çekmesem sol anahtarı gibi çalabilirdim. Eminim ki do anahtarı okuyor olsaydım daha rahat çalabilirdim. Öğrendikten sonra çok daha iyi çalacağım”.	Ön test uygulandığında gösterilen notayı do telinde boş tel olan do notasıyla çalması gerekirken sol anahtarı gibi düşünerek sol telinde 2. Parmak olan si notasıyla başladı ve devam edemedi.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 5	“Etüdü çalamadım çünkü do anahtarını okuyamıyorum ve notaların viyoladaki karşılıklarını bilemiyorum.”	Ön test için uygulanan etüdü nota yerlerini bilemediği için çalamadı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 6	“Do anahtarı etüdünü hiç çalamadım.”	Ön test için uygulanan etüdü nota yerlerini bilemediği için çalamadı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 7	“Bir anda do anahtarı ile karşılaşmak şaşırtıcı oldu. Başlangıç notasını ve sıralanan notaları aralık bilgimle çözümlemeye çalıştım ama olmadı.3’lü aralıktan sonra ki 4’lü aralık kafamı karıştırdı. Hatta çalmaya çalıştığımda hangi notayı nerde çaldığımı düşünürken kafam karıştı. İlk kez viyolayı nota ile çalmaya çalışmam olumsuz sonuçlandı”.	Ön test için uygulanan etüdü nota yerlerini aralıkları düşünerek aslında doğru bulmaya başladı ama viyoladaki yerlerini bilemediği için kafası çok karıştı ve çalamadı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.

Hazırlanışluk Ölçme (Ön Test)	Katılımcı Görüşleri	Araştırmacının Ders Gözlemi	Katılımcı Görüşü ve araştırmacı gözleminin örtüşme durumu
Kemancı 8	<i>“Do anahtarını deşifre ederken hem tel sırası açısından hem de sol anahtarını açısından kafa karışıklığı yaşadım ve dolayısıyla çalamadığımı düşünüyorum.”</i>	Ön test için uygulanan etüdü do anahtarı bonasını yaparak, çalgıda doğru yerden başlayarak ilk 4 ölçüyü hatasız bir şekilde çaldı ama sonra kafası karışarak yanlış devam etti ve çalamadı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Temalar	7 öğrencinin do anahtarı bilmediği için hazırlanışluk etüdünü çalınmadığı, do anahtarının sol anahtarı ile karıştırıldığı, bir öğrencinin notaları viyolada ki yerlerini bilmediği için çalamadığı tespit edilmiştir.		

Tablo 8. Katılımcı kemancıların birinci derse ilişkin görüşlerinin araştırmacı gözlemi ile örtüşme durumu

1. DERS	Katılımcı Görüşleri	Araştırmacının Ders Gözlemi	Katılımcı Görüşü ve araştırmacı gözleminin örtüşme durumu
Kemancı 1	<i>“Viyolayı keman gibi düşünerek çaldım. Kemanla göre büyük ve aralıklar geniş olduğu için entenasyon ile ilgili biraz problem yaşadım ve çalarken düzeltmeye çalıştım. Sol majör gam ve kemanda çaldığım eserimi rahat çalabildim. Viyolanın farklı bir tonu var çok hoşuma gitti fakat alışık olmadığım bir düzen olmadığı için biraz zorlandım.”</i>	1.pozisyon diziyi çalarken entenasyon sıkıntısı yaşayan katılımcı çalarken aynı zamanda uyarı olmadan kendisi düzeltme yaptı ve pozisyonlu çaldığı dizide çok daha temiz sesler çıkarttı. Kemadaki eserini kemanla aynı pozisyonda çalarak viyola çalabildiğini gördü.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 2	<i>“Daha önce arkadaşlarımla viyolasını alıp çalmayı denemiştik o yüzden ilk defa çalmıyorum viyolayı. Diziyi sıkı yaşamadan çaldım sadece sesleri çalarken kemadaki gibi değil parmaklarımla daha açık bastım ve seslere dikkat ettim. Kemanda çaldığım konçertomun başını çaldım ve zorlanmadım.”</i>	Viyolayı daha önce çalmayı denediği için farklı gelmedi. Dizileri çalarken çok temiz ve rahat çaldı. Aynı şekilde kemanda çaldığı eserinin başını sıkıntısız çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 3	<i>“Viyola her kemancının yan enstrümanı olmalıdır. Keman gibi düşünüldüğünde çalması oldukça rahat. Teknikler pozisyonlar neredeyse her şey aynı. Aynı zamanda keman çalan bir kişi baskılarını vb çalışmalarını geliştirmek için egzersizlerini viyola üzerinde yapabilir. Kemanla kıyasla viyola çalan kişiler daha azınırlıdır. Bu açık kemancıların viyola çalmasıyla rahatça kapatılabilir. Şu an viyola çaldığım dizide ve kemanda çaldığım sonatımı kemanla aynı düşünerek çaldım.”</i>	Yapılan çalışmayı çok beğendiğini dile getiren Kemancı 3 viyola çalmak için çok istekli. Hiç zorlanmadan dizileri ve keman eserini çaldı hatta kemanda çaldığı diğer eserlerini de çalmak istedi.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 4	<i>“Viyolanın boyutu keman göre biraz daha büyük olduğu için tutuş hissiyatı biraz tuhaftı. Aralıkları daha büyük olduğu için sesleri kemanda olduğu gibi parmaklarımla koyduğum yerde hemen bulamadım. Diziyi çaldıktan sonra eserimi daha rahat çaldım.”</i>	Parmakları viyola için biraz küçük olan Kemancı 4, ilk olarak sesleri temiz çalmakta biraz zorlandı ama daha sonra alışarak eserini çok daha iyi çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 5	<i>“Viyolaya yabancı hissetmedim. Diziyi çalarken keman çalıyordum gibi düşündüm ve o şekilde çaldım. Viyolanın tınısını seviyorum ve alternatif olarak kendi enstrümanım düzeyinde olası bile bilinçli bir şekilde anahtarını okuyarak çalmak isterim. Öğrenmek dileği ile...”</i>	Viyola çalarken rahat olan Kemancı 5 keman gibi çaldığı dizi ve eserde zorlanmadı. Diziyi ve eserini çalarken vibrato ve müzikal ifadelerini gayet güzel yapabildi.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 6	<i>“Viyolayı tutuş olarak çok rahat buldum. Sesini ve çalış şeklini çok beğendim. Keman ile çok ortak noktaları olduğunu düşünüyorum. Kemanda çaldığım eserimi keman gibi düşünerek çaldım pozisyon geçişlerinde hiç zorlanmadım.”</i>	Viyola tutuşu farklı gelmeyen katılımcı kemancı viyola çalmayı çok sevdi. Dizileri ve eserini pozisyonlarında hiç zorlanmadan çalabildi.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 7	<i>“Viyolayı ve yayı kullanırken hiç zorlanmadım. Kemanla çok benziyor. 4. parmak kontrolü birazcık farklı. Geride basmamak gerekiyor.”</i>	Viyola tutuşu farklı gelmeyen Kemancı 7 dizileri çalarken 4. parmaklarını pes bastığını uyarı olmadan fark ederek sol kolunu öne aldı ve ikinci çalışında temiz çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 8	<i>“Viyolayı keman gibi düşünerek çaldığımda çalabildiğimi kaliteli sesler çıkarabildiğimi hissettim. Viyola çalmak oldukça keyif verici fakat daha önce do anahtarını okumamış olmak bu alana yönelmede üşengeçlik yaratıyor. Bunun dışında tonu ve tokluk tınısı oldukça keyif verici bir çalgı. Deneyim için çok teşekkürler.”</i>	İlk çalışında viyoladan çok güçlü bir ses elde eden Kemancı 8 diziyi ve keman eserini oldukça güzel ve kolay bir şekilde çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Temalar	Altı öğrencinin viyolayı kemanmış gibi düşünerek zorlanmadan çaldığı, üç öğrenci viyola tınısını çok beğendiği, üç öğrenciye entonasyon sıkıntısı yaşadığı tespit edilmiştir.		

Tablo 9. Katılımcı kemancıların ikinci derse ilişkin görüşlerinin araştırmacı gözlemi ile örtüşme durumu

2. DERS	Katılımcı Görüşleri	Araştırmacının Ders Gözlemi	Katılımcı Görüşü ve araştırmacı gözleminin örtüşme durumu
Kemancı 1	<i>“Do anahtarını ve okuduğum notaları viyolada çalmayı öğrendim başlarda zorlandım ama dikkatimi toplayınca her telde yazılmış olan egzersizleri çalabildim”.</i>	Bona yaparken zorlanmayan katılımcı kemancı çalarken bazı notalarda şaşırda ama dikkatini toplayınca hatasız çaldığı egzersizler oldu.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.

Kemancı 2	<i>Do anahtarı okumakta zorlanmadım yavaş düşününce çalmak çok zor olmadı sadece pratik gerektiğini düşünüyorum.</i>	Gayet kolay bir şekilde bona yapan Kemancı 2 aynı şekilde yavaş ve sakin çalmaya çalıştı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 3	<i>Do anahtarı okumayı öğrendim. Herhangi bir sorun yaşamadım. Aynı şekilde viyolada uygulaması gayet basitti.</i>	Katılımcı 3 bu derste istenilenleri gayet kolay bir şekilde uyguladı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 4	<i>Bu derste do anahtarında notaları okumaya başladım. İlk etütlerde keman gibi düşünürken, son etütlerde artık do anahtarını rahatça okuyabildim.</i>	İlk 2 egzersizde notaları sol anahtarıyla karıştıran katılımcı 3, 3. Ve 4. Egzersizde do anahtarına alıştı ve hatasız çalabildi.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 5	<i>Bu derste bona okurken biraz tereddüt ettim ama sonrasında alıştım. Yerlerini düşünerek boma yaptım ve çalarken işime yaradı. Resmen zihnim açıldı.</i>	Bona okurken başlangıçta zorluk yaşayan Kemancı 5 alıştıktan sonra söylediği her notanın viyola tuşesinde hangi parmakla basılacağını düşünerek egzersizleri çalarken zorlanmadı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 6	<i>Do anahtarı okumakta ve çalmakta biraz zorlandım ama yaptığımız çalışmaları uyguladıkça okumam gelişti. En başta zorlansam da sonradan do anahtarı okumakta ve çalmakta zorlanmadım. Biraz alıştığımı düşünüyorum.</i>	Do anahtarı okumak ve yerleri viyola üzerinde düşünmekte zorlanan Kemancı 1. Ve 2. egzersizleri çalarken kafası karıştı ama daha sonra 3. Ve 4. Egzersizleri daha rahat bir şekilde okudu ve çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 7	<i>İlk kez denediğimde şaşkınlıkla karşılaşmışım. Bu derste is bonayla başlamak epey işleri kolaylaştırdı. Bonasını yaptığım notaları çalmak benim için daha kolay ve anlaşılır oldu.</i>	Katılımcı 7 do anahtarı bona yapmakta ve egzersizleri viyolada doğru bir şekilde çalmakta hiç zorluk yaşamadı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 8	<i>Bu ders do anahtarında bona yaptık ve bonada çok zorlanmadım. Çünkü sol anahtarına göre bir ses üstünü düşünerek notaları buldum. Fakat bonasını yaptığım notaları viyola ile deşifre etmek az da olsa zorladı.</i>	Bona yaparken hiç zorlanmayan katılımcı 8, 1. Egzersizi çalarken notaların viyolada ki yerlerini bulmakta zorlandı küçük hatalarla diğer egzersizleri çalmayı başardı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Temalar	Dört kemancının do anahtarı okurken zorlandığı, dört kemancının zorlanmadığı, tamamının istenilen egzersizleri çalabildiği tespit edilmiştir.		

Tablo 10. Katılımcı kemancıların üçüncü derse ilişkin görüşlerinin araştırmacı gözlemi ile örtüşme durumu

3.DERS	Katılımcı Görüşleri	Araştırmacının Ders Gözlemi	Katılımcı Görüşü ve araştırmacı gözleminin örtüşme durumu
Kemancı 1	<i>“Viyola metodundan etüt çalmaya başladım. İki tel arası geçiş yapabiliyorum fakat bazen karıştırıyorum.”</i>	Verilen etütlerde birkaç ölçüde zorlanan Kemancı 1 genel olarak bu derste istenilen etütleri sıkıntı yaşamadan çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 2	<i>“Bu çalışmamızda atlamalı notaları çalmakta zorluk yaşadım. Do anahtarını istemeden sol anahtarı gibi düşündüm bu yüzden bu ders biraz zorlandım.”</i>	Bu derste Kemancı 2, değişen sesleri ve telleri karıştırdı. Aklının sol anahtarına gittiğini söyleyen kemancı zorlansa da etütleri doğru çalmaya çalıştı. Yanlışlarını düzelterek etütleri geçti.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 3	<i>“Anahtarı ve enstrümanın üstündeki yerleri biraz daha oturttum. Bu ders metottan çaldığımız etütleri zorlanmadan çaldım.”</i>	Viyola çalmaya ve do anahtarına kolayca alışan Kemancı 3 çalınması istenen etütleri güzel bir şekilde çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 4	<i>“Bu derste sol-re ve re-la tellerinde etüt çaldım. Daha az nota hatası yaptım. Entenasyona çok daha fazla dikkat etmeye başladım”</i>	Verilen etütlere göz gezdirdikten sonra çalmaya başlayan Kemancı 4 etütlerde birkaç nota hatası yaptı ve onları düzelterek devam etti. Çaldığı pis sesleri temizleyerek çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 5	<i>“Üçüncü dersimizde re-la tellerinde karışık etüt çaldım. Notaların yerleri kafamda oturdukça daha rahat çaldığımı hissediyorum. Enstrümana yavaş yavaş alıştığımı hissediyorum.”</i>	Etütlerde bulunan tel geçişlerinde zorlanan Kemancı 5, çaldığı 2. Etütten itibaren çok daha rahat ve doğru çalmaya başladı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.

3.DERS	Katılımcı Görüşleri	Araştırmacının Ders Gözlemi	Katılımcı Görüşü ve araştırmacı gözleminin örtüşme durumu
Kemancı 6	<i>“Bugün olan çalışmamızda etütleri çalmakta çok fazla zorlanmadım. Do anahtarına gittikçe alıştığımı düşünüyorum. Etütleri çalmak gittikçe kolaylaşıyor. Viyolaya alıştığımı düşünüyorum”</i>	Viyolaya bu ders daha iyi alıştığını söyleyen katılımcı 6 istenilen etütleri doğru bir şekilde çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 7	<i>“Bu derste sol ve re teli, re ve la teli alıştırmaları yaptım. Tel geçiş alıştırmaları viyolayı tanımama sağladı, çift seslerle bu tanışma daha da pekişti.”</i>	Katılımcı 7 bu ders notalara ve viyolaya çok daha hâkimdi ve istenilen etütleri zorlanmadan çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 8	<i>“Re-la ve sol-re telleri için yazılmış etütler çaldık. Keyif vericiydi. Bu etütlerden ikincisi çift sestir ve zorlanacağımı düşünmüştüm ama sonra do anahtarını okumak çok kolaylaştı. Çalmak gittikçe keyif veriyor.”</i>	Etütleri çalmadan görünce zorlanacağını düşünen Kemancı 8 sakın ve notaları düşünerek çaldığında aslında zorlanmadığını gördü ve etütleri doğru şekilde çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Temalar	Bir öğrencinin anahtar karıştırması sebebi ile tel geçişlerini yapamaması, dört öğrencinin giderek viyola alıştığı, dört öğrencinin zorlanmadan çaldığı tespit edilmiştir.		

Tablo 11. Katılımcı kemancıların dördüncü derse ilişkin görüşlerinin araştırmacı gözlemi ile örtüşme durumu

4.DERS	Katılımcı Görüşleri	Araştırmacının Ders Gözlemi	Katılımcı Görüşü ve araştırmacı gözleminin örtüşme durumu
Kemancı 1	<i>“Bu derste ilk defa do ve sol teli kullandık. İlk defa müzikal bir etüt çaldım. İlk derse kıyasla viyoladan daha güzel ses çıkardığımı hissediyorum. Hatasız çaldım.”</i>	Müzikal çalınması beklenen etüt tüm nüanslara dikkat edilerek katılımcı 1 tarafından çalındı. Do telinde çalınması istenilen etüt viyoladan diğer derslere göre çok daha fazla ve güzel bir ses elde edilerek çalındı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 2	<i>“Do telinde çalmak gerçekten viyola çaldığımı hissettirdi. Diğer ders yaşadığım zorluk bu ders geçmişti ve dikkatimi toplayıp etütleri daha rahat çalabildim. Ama notalara dikkat ederken müzikal bir şekilde çalamadığımı düşünüyorum”</i>	Bu ders daha iyi bir ilerleme gösteren katılımcı 2, Etütleri doğru şekilde çalabildi. Do telinin farkında olarak çaldı fakat müzikal ifadelere çok dikkat etmedi.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 3	<i>“Nota yerlerini daha iyi kavradım. Müzikalitem daha iyiydi. Kendimi çalarken daha iyi hissediyorum.”</i>	İstenilen etütleri hata yapmadan ve müzikal ifadelere dikkat ederek çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 4	<i>“Bu derste üç tel çaldım. Do teli farklıydı. Daha müzikal çalmaya özen gösterdim”.</i>	İstenilen etütleri hata yapmadan ve müzikal ifadelere dikkat ederek çaldı. Do telinin farkını bilerek çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 5	<i>“Bu dersle birlikte tüm telleri tanımış oldum. Eskiden çello çaldığım için do teli iyi hissettirdi. Viyolanın tınısı çok güzel. Müzikali bir etüt çaldık ve zevkli bir ders geçirdik.”</i>	Do telinde güzel bir ses elde eden Kemancı 5, müzikal bir etüt çalmak çok hoşuna gitti ve hatasız bir şekilde çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 6	<i>“Bugün çaldığımız etütlerde çok fazla zorlanmadım. Do anahtarını artık okumakta çok fazla zorlanmıyorum. Etütlere konsantre olabiliyorum. Notaları karıştırmıyorum. Çalış yönünden de rahatladığımı düşünüyorum.”</i>	Diğer derslere göre çok daha rahat ses elde eden Kemancı 6, etütleri doğru bir şekilde çalarak müzikal ifadelere de dikkat etti.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 7	<i>“Bu ders do ve sol tel etütlerini çalmak kolay oldu. Çift ses egzersizleri sorunsuz tamamlandı. Daha müzikal çalabildim çünkü do anahtarına alıştım. Nota okumak kolaylaştınca çalmak daha rahat oldu.”</i>	Hiç nota hatası yapmayan Kemancı 7, İstenilen etütleri hata yapmadan ve müzikal ifadelere dikkat ederek çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 8	<i>“Bu derste ilk defa müzikal bir etüt çaldık ve viyolanın tınısı çok daha fazla keyif verdi. Do ve sol telinde ki etütte ise bas olan do telinde çalmak keyifli olsa da az da olsa notaları karıştırdım. Bu kadar az derste bile neler yapılabileceğini gördüm.”</i>	Do telinde ki birkaç notayı yanlış çalan Kemancı 8 hatalarının farkına vararak duraksayarak da olsa etütleri çaldı. Müzikal etüdü hatasız çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.

4.DERS	Katılımcı Görüşleri	Araştırmacının Ders Gözlemi	Katılımcı Görüşü ve araştırmacı gözleminin örtüşme durumu
Temalar	Öğrencilerin yedisinin müzikal farkındalığa sahip olduğu, dört öğrencinin kemandan farklı olan do telinden fakında olarak güzel ses elde ettikleri, beş öğrencinin süreç içerisinde viyola çalarken daha emin oldukları tespit edilmiştir.		

Tablo 12. Katılımcı kemancıların beşinci derse ilişkin görüşlerinin araştırmacı gözlemi ile örtüşme durumu

5. DERS	Katılımcı Görüşleri	Araştırmacının Ders Gözlemi	Katılımcı Görüşü ve araştırmacı gözleminin örtüşme durumu
Kemancı 1	“Viyolaya bayağı alıştım. Hatalarımı kendim düzeltmeye başladım. Baştan sona etüdü hatasız çaldım.”	Bu derste istenen etüdü ilk çalmada yaptığı nota yanlışlarına kendisi düzelterek hatasız bir şekilde çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 2	“Bu derste çalıştığımız etüdü çalarken hiç zorlanmadım. Artık do anahtarı okurken kafam karışmıyor”.	Derste istenen etüdü hatasız bir şekilde çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 3	“Çaldığımız etüt beni hiç zorlamadı. İlk çalışımda çaldım. Yaptığımız en kısa dersti.”	Derste istenen etüdü tek seferde hatasız bir şekilde çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 4	“Bu derste bütün tellerde etüt çaldım. Etüt üzerinde yazan parmak numaraları bana yardımcı oldu. Daha güzel ses çıkarmaya başladım. Do anahtarı okuyarak çok daha rahat çalışıyorum.”	Derste istenen etüdü hatasız bir şekilde çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 5	“Dört telde etüt çaldım. Birkaç ölçü dışında akıcı çaldığımı düşünüyorum. Güzel ve verimli bir dersti.”	Derste istenen etüdü 3 ölçüde duraksayarak çaldı. Nota yanlış yapmadı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 6	“Bu derste çalışmamızda bütün telleri kapsayan bir etüt çaldık. Tel geçişlerinde zorlanmadım. Değiştirici işaretlerle beni çok fazla zorlamadı. Artık etütleri daha rahat çaldığımı düşünüyorum.”	Diğer derslere göre etüdü çok daha hızlı bir şekilde çözdü ve hatasız çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 7	“Bugünkü çalışmamızda çalacağımız etütte 8’lik notaları görünce şaşırmadım. önceki derslerdeki deneyimlerim sayesinde tempoyu hızlandırarak çalabildim. Parmak numaraları da bana yardımcı oldu.”	Derste istenen etüdü hızlı bir tempoda ve hatasız bir şekilde çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 8	“Tüm telleri çaldığım tek bir etütte entenasyon sıkıntıları yaşamadım. Nota okumakta hiç problem yaşamadım.”	Derste istenen etüdü hatasız bir şekilde çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Temalar	Yedi öğrencinin istenilen etüdü hatasız çaldıkları, iki öğrencinin etüdü hızlı çalabildiği, tüm öğrencilerin notaları okurken artık hiç zorlanmadığı tespit edilmiştir.		

Tablo 13. Katılımcı kemancıların başarı ölçme (son test) dersine ilişkin görüşlerinin araştırmacı gözlemi ile örtüşme durumu

Başarı Ölçme (Son Test)	Katılımcı Görüşleri	Araştırmacının Ders Gözlemi	Katılımcı Görüşü ve araştırmacı gözleminin örtüşme durumu
Kemancı 1	“İlk ders ve son ders arasında ton, nota okuma ve özgüven gözle görülür bir şekilde gelişti. Hans Süt’in viyola için yazılmış 1 no’lu etüdünü birkaç denemeden sona hatasız çaldım.”	Etüdü dikkatlice inceleyerek pozisyonlarını, nota atlamalarını gözden geçirdikten sonra çalmaya başlayan Kemancı 1, etüdü doğru bir şekilde çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.

Başarı Ölçme (Son Test)	Katılımcı Görüşleri	Araştırmacının Ders Gözlemi	Katılımcı Görüşü ve araştırmacı gözleminin örtüşme durumu
Kemancı 2	<i>“Bu derste diğer etütlerden çok daha zor bir etüt çalmaya çalıştım ve başardım. İlk ders bu etüdün bonasını dahi yapamamıştım. Viyola çalabiliyor olmak çok güzel. Devam ettirmek istiyorum. Bize bu fırsat verildiği için çok teşekkürler.”</i>	Etüdün 1 ölçüsü dışında diğer ölçüleri doğru çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 3	<i>“Daha önce hiç bilmediğim bir dille yazılmış bir yazıyı okumam istenmiş gibi baktığım bu etüdü sanki kemanda yeni deşifre etmeye çalıştığım bir etüt gibi çalabiliyorum. Bu ilerlemeyi görmek beni şaşırttı ve mutlu etti. Keşke ders dışı zamanlarda da viyola çalışma imkânımız olsaydı hata yaptığım, çalamadığım yerleri düzelterek çalabilseydim”</i>	Deşifreyi yaparken acele eden Kemancı 3, etüde güzel başladı ve birkaç kez denemesine rağmen etüdün sonrasını ders süresi içerisinde doğru çalamadı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 4	<i>“Viyola çalmayı o kadar çok sevdim ki devam ettirmek ve eserler çalmak istiyorum. Hatta orkestrada viyola partilerini çalabiliyorum. Keşke ders dışında bize ait bir viyolamız olsa ve çalışma imkânımız olsaydı.. Etüdü çalarken birkaç yeri çalamadım ama biraz daha zamanım olsaydı hatasız çalabileceğimi düşünüyorum.”</i>	Etüdü çok güzel bir şekilde çalmaya başlayan katılımcı kemancı 4, etüt genelinde 2 ölçüyü yanlış çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 5	<i>“Bu dersi başka birkaç hafta daha yapsaydık etüdü çok güzel çalabileceğimi düşünüyorum. Bugün çok dikkatsizim ve yorgunum o yüzden yapamadım. Buna rağmen ilk gördüğümde hiç çalamadığım etüdü deşifre edebildim.”</i>	Kemancı 5, dikkatini toplayamadı ve etüdün sadece yarısına kadar çalabildi.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 6	<i>“İlk ders do anahtarı olduğu için 1 ölçü bile çalamadığım etüdü birkaç denemeden sonra ders sonunda hatasız bir şekilde çaldım. Bu kadar kısa sürede bunu yapabileceğimi düşünmezdim.”</i>	Hiç zorlanmadan istenilen etüdü doğru bir şekilde çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Katılımcı Kemancı7	<i>“Viyolacı arkadaşlarımın bile deşifre ederken zaman harcadığı bir etüdü bir ders saati içinde çözümlenebilmek çok güzel. Daha fazla çalışma imkânımız olmasını ve ekstra zamanlarda çalışabilmeyi isterdim”</i>	Birkaç kez denemeden sonra etüdü 2 ölçü dışında hatasız ve çok duraksamadan çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Kemancı 8	<i>“İlk dersimizde gördüğümde başlarını çalabildiğim ama sonrasında sol anahtarıyla karıştırdığım için çalamadığım bu etüdü şu an deşifre etmek beni zorlamadı. Aklim sol anahtarına gitmedi ve keman çalıyordum gibi düşünmedim. Sanki bir viyolacıymışım da ödevimi çalıyordum gibi hissettim. Sadece benim bu etüdü hatasız çalmama 1 ders saati yeterli gelmedi. Tüm yaptığımız derslerde kendimde ki gelişimi görmüş oldum.”</i>	Deşifresinde zorlanmayan Kemancı 8, etüdün sonlarına doğru pozisyon geçişleri olan yerlerde hatalar yapmaya başladı. Onun dışında etüdün genelini doğru bir şekilde çaldı.	Katılımcı görüşü ve araştırmacı gözlemi örtüşmektedir.
Temalar	Yedi öğrencinin ilk derste hiç çalamadıkları etüdü deşifre yaparak çaldıkları, iki öğrencinin etüdü hatasız çaldığı, dört öğrenciye bir ders saatinin bu etüdü hatasız çalmak için yeterli olmadığı tespit edilmiştir.		

Tablo 14. Öğrencilerle yapılan hazırbulunuşluk (ön test) ve başarı ölçmeye (son test) ilişkin durum

Katılımcı	Hazırbulunuşluk Ölçme -Ön Test	Başarı Ölçme Son Test	Başarı %
Kemancı 1	0	100	%100
Kemancı 2	0	98	%98
Kemancı 3	0	82	%82
Kemancı 4	0	96	%96
Kemancı 5	0	50	%50
Kemancı 6	0	100	%100
Kemancı 7	0	96	%96
Kemancı 8	8	88	%80

TARTIŞMA VE SONUÇ

Keman öğrencilerine yönelik hazırlanan viyola dersi deneysel ders uygulamalarına katılan öğrenciler; viyolayı keman gibi düşündüklerinde, kemanda çalabildikleri eserleri, dizileri rahatça çalabildikleri, hazırbulunuşluk (ön test) için seçilen viyola etüdünü

öğrencilerin do anahtarı okuyamadıkları için çalamadıkları, yapılan 5 haftalık deneysel çalışma sonunda öğrencilerin do anahtarını hem okuyabildikleri hem de çalabildikleri, başarı ölçmede (son test) 8 keman öğrencisinden 7'sinin dersi 80 puan üzeri alarak, bir öğrencinin 50 alarak tamamladığı, öğrencilerin hazır bulunuşluk ölçme (ön test) görüşlerinden; do anahtarı okuyamadıkları ve viyolada ki nota yerlerini bilmedikleri için istenilen etüd çalamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin 1. ders görüşlerinden; uygulanan birinci derste viyolayı kemanmış gibi düşündüklerinde viyola çalabildikleri, kemanda çaldıkları eserleri ve dizileri rahatça viyolada çalabildikleri, ses aralıklarının, entonasyonun ve tutuşun biraz farklı geldiği ortay çıkmıştır. Bu konu özelinde literatürde daha önce yapılmış Varış (2006), çalışmasında keman ve viyolanın kardeş çalgılar olarak isimlendirildiği, ortak repertuvar kullanıldığı ve fiziksel-teknik olarak birçok benzerliğe sahip olduklarını, konservatuvar öğrencilerinin kas gelişimini tamamlamadıkları için, kemandan viyola geçiş süreci yaşadıkları ve bu süreçte geri kalmalar olduğunu, bunun sebebinin ise viyolaya kemanmış gibi yaklaşılmasının olduğunu belirtmiştir. Varış'ın araştırmanın aksine, bu çalışma ile viyola çaldırılan keman öğrencilerinde, geri kalma, çalamama ve sesin olumsuz etkilenmesi gibi durumlar yaşanmamıştır hatta direk viyola eğitimi alan öğrencilerden daha hızlı çalgıya uyum sağlayıp, çalgıyı daha rahat kavramışlardır. Keman öğrencilerinin viyolayı kemanmış gibi düşünmeleri, onların geri kalmalarını değil kemanda yapabildikleri her beceriyi viyolaya aktarabilmelerini sağlamıştır. Ton elde etme, yay kullanımı, pozisyon geçişleri gibi tekniklerin ortak olması çalgı geçişini kolaylaştırmaktadır. Koçak (2025), çalışmasında Kreutzer'in etüt kitabının keman çalıcılığında yerini anlatırken aslında bahsedilen kazanımların viyola için de aynı olduğunu söylemek mümkündür. Süreçte yapılan do anahtarı eğitimi ise nota okuma alışkanlıklarına olumlu katkılar sağlamaktadır. Bu sonuçlar viyola eğitiminde farkın fiziksel yapıdan çok do anahtarına uyum sağlama süreciyle doğru orantılı olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin 2. ders görüşlerinden; do anahtarı okurken sol anahtarı ile karıştığı, bonası yapılabilen notaların viyola üzerindeki yerini bulurken zorlanıldığı, önce bona yapmanın çalmayı kolaylaştırdığı, öğrencilerin 3. ders görüşlerinden; tel geçişli etütlerin çalınırken sol anahtarı ile karıştırıldığı, viyolaya daha çok alışıldığı, bonası yapılan etütlerin daha rahat çalındığı, öğrencilerin 4. ders görüşlerinden; do teli tınısının farklı geldiği, notaları düşünürken artık karıştırılmadığı, çalınan ilk müzikal etütte nüans yapılabildiği, öğrencilerin 5. ders görüşlerinden; çalınması istenilen etütlerin kısa sürede deşifre edilip, hatasız çalınabildiği, viyoladan daha güzel ses elde edildiği, etüdün akıcı bir şekilde çalındığı, temposunun diğer

etütlere göre daha hızlı çalınabildiği, öğrencilerin başarı ölçme (son test) görüşlerinden; ilk ders bonasının yapılamadığı etüdün kolaylıkla bonasının yapılabildiği, alan çalgısı etüdü deşifre ediyor gibi hissedildiği, sıkıntısız do anahtarı okuyup çalınabildiği, 6 haftalık uygulama içerisinde öğretilmeyen pozisyon bilgisini, kemandan viyolaya aktararak, istenilen pozisyon geçişlerinin yapıldığı, viyolada başka eserler çalma isteğinin oluştuğu, sonuçlarına ulaşılmıştır.

Başdan (2008), çalışmasında keman ve viyola çalgılarının teknik benzerlik ve farklılıklarından yola çıkarak, kemandan viyolaya geçişte yaşanan güçlüklerle karşı önerilerde bulunmuştur. Keman ve viyola çalgılarının ülkemiz dışında birçok üniversitede yan çalgı olarak viyola çalmak isteyen keman öğrencilerinin olduğu ve keman profesörlerini bu öğrencilere keman yanında viyola eğitimi de verdiklerini, ülkemizde de viyola eğitimci eksikliği sebebi ile keman öğretmenlerinin dersi yürüttüğünü belirtmiştir. Başdan, kemandan viyola geçişte benzerliklerin değil farklılıkların üzerinde durulması gerektiğini ve viyolaya kemanmış gibi davranmanın sesi olumsuz yönde etkilediğini savunurken bu araştırma, iki çalgının benzerlikleri kullanılarak kısa eğitimlerle iki çalgıyı da belli bir düzeyde çalabilen öğrenciler yetiştirilebileceği ve bunun müzik eğitimi için olumlu şekilde kullanılabileceği savunulmaktadır. Okay ve Kurtaslan (2013), müzik yaparken çalınan çalgı ne olursa olsun gereken tüm tekniklerin doğru bir şekilde uygulanması gerektiğini, çalgıların çalma performanslarında aynı olduğu kadar kendilerine özgü çeşitli teknik ilkeler bulunduğunu belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında keman ve viyolanın teknik ilkelerinin benzerlikleri sebebi ile ton üretiminde dikkat edilmesi gereken unsurlar ortak olarak ele alınmıştır. Okay ve Kurtaslan, keman ve viyola da teknik bir beceriyi sergilemek için birbirinden farklı davranışlar kazanılmasına gerek olmadığı, iki çalgıda da aynı becerilerin aynı şekilde yapıldığını belirtmişlerdir. Çalışma da belirtilen ortaklık, araştırmada viyola çaldırılan keman öğrencilerinin sergiledikleri teknik becerilerden açıkça görülmüştür. Öğrencilere viyola eğitimi kapsamında öğretilen do anahtarı dışında herhangi teknik bir bilgi öğretilmemiş, öğrenciler kemanda kazandıkları tüm teknik becerileri viyolaya rahatça aktarmışlardır.

Çalgan (2015), kemandan viyola geçişte iki çalgı arasındaki yapısal farklılıklar nedeni ile, öğrencilerin karmaşık bir uyum süreci geçirdiklerini ve ülkemizde bir dönem müzik topluluklarında yaşanan viyola sanatçı eksikliğinin keman sanatçılarına viyola çaldırılarak kapatılmaya çalışıldığını belirtmiştir. Diğer çalışmalardan farklı olarak bir müzik topluluğunda zorunlu olarak kemancılara viyola çaldırarak viyola sanatçı eksikliği kapatılmaya çalışıldığı bilgisinden yola çıkarak, viyola eğitimci eksikliği yanında çalıcı eksikliğinin de olduğu görülmektedir. Bu araştırmada önerilen keman öğrencilerine seçmeli viyola dersi verilmesinin,

sadece viyola eğitimci eksikliğine değil müzik topluluklarındaki viyola sanatçı eksikliğine de bir çözüm olabileceği görülmüştür. Hakioglu (2018), çalışmasında kemandan viyolaya geçiş sürecinin değişken bir boyutunun öğrencinin öğrenme isteği olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin kemandan viyolaya geçişi kendi öğrenme istekleri ile sağlanırsa daha olumlu ilerlemeler olacaktır. Bu çalışmada keman öğrencilerine verilen viyola dersleri gönüllü öğrencilerle yapılmış ve viyola derslerinin “seçmeli ders” olarak programa girmesi önerilmiştir. Bu da öğrencilerin tamamen kendi istekleri doğrultusunda viyola öğrenmeye yönelten bir öneri olmakta ve zorunluluk olmadığı için kemandan viyolaya geçiş sürecinde öğrencilerden başarılı sonuçlar elde edilmiştir. Tüm bu sonuçlar ışığında alana katkı sağlayabilecek öneriler sunulmuştur.

Öneriler

Yapılan bu araştırma ile, eğitim fakülteleri müzik öğretmenliği bölümlerinde okuyan keman öğrencilerinin lisans 3 ya da lisans 4. sınıfta seçmeli viyola dersi alması için gerekli program düzenlenmelerinin yapılması, eğitim fakülteleri müzik öğretmenliği bölümlerinde okuyan keman öğrencilerinin lisans 3 ya da lisans 4. sınıfta seçmeli viyola dersi alması ve keman öğrencilerinin kullanması için okula ait viyola çalgılarının fazla olması, seçmeli viyola dersi alan keman öğrencilerinin okul orkestrası ya da oda müziği topluluklarında viyola öğrencilerinin eksik ya da yetersiz olduğu durumlarda takviye viyolacı olarak kullanılmaları, çalgı öğretim derslerinde keman ve viyolanın ortak olması, müzik öğretmenliği keman öğrencilerinin mezuniyetinde transkriptlerinde çalgı derslerinin ve seçmeli çalgı derslerinin açık adının yazılması, müzik eğitimi verilen kurumlarda keman öğrencilerine ikincil çalgı olarak viyolanın sunulması, keman öğrencilerine do anahtarı eğitiminin yalnızca teorik olarak değil uygulamalı olarak da verilmesi, keman çalan öğrencilerin viyolaya geçişlerini kolaylaştırıcı rehberlik edebilecek ders materyalleri hazırlanması önerilmektedir.

Sınırlılıklar ve güçlü yönler

Yapılan bu araştırmanın sınırlılıkları, deneysel süreç keman çalıp gönüllü olarak viyola çalabilmek isteyen öğrencilerin katılımı. Uygula zamanı uzun olmadığı için kalıcı öğrenme verileri gözlenememiştir. Örneklem grubunun sadece tek bir üniversiteye bağlı olması genellemeyi kısıtlamıştır. Dersle araştırmacı tarafından yürütüldüğü için öğretici etkisi değişken olarak göz önünde bulundurulmamıştır. Gözleme dayalı nitel veriler subjektif yorumlara sebebiyet verebilir. Araştırmanın güçlü yönleri ise, ülkemizde viyola eğitimi üzerine yapılan çalışmaların azlığı sebebiyle özgün bir çalışmadır. İki çalgı arasında tekniksel çalınabilirlik deneysel olarak ele alınması alan yazına büyük katkı sağlamıştır. Öğrenci ve

öğretmen görüşlerinin alınarak farklı değişkenler farklı açılardan ele alınmıştır. Araştırma nitel yöntemin içerisinde deneysel süreçle desteklenerek veri çeşitliliği sağlanmıştır. Müzik eğitimi verilen kurumlar için uygulanabilir öneriler sunulmuştur.

KAYNAKLAR

- Ak R., & Tanınmış E. (2019). Hans Sitt Op. 116 viyola için 15 etüt metodunun kullanımına ilişkin öğretim elemanı görüşleri. *Sanat Eğitimi Dergisi*. 7(1), 23-42
- Akyürek, S. (2004). *Müzik tarihinde viyolanın yeri*. [Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü], Adana.
- Albuz, A. (2001). *Viyola öğretiminde geleneksel Türk müziği ses sistemine ilişkin dizilerin kullanımı ve ses sistem kaynaklı çokseslilik yaklaşımları*. [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü], Ankara.
- Aydar, S. Ç. (2002). *Ulusal viyola eğitiminin Türkiye boyutu içinde ulusal ekol yaratma*. [Sanatta Yeterlilik Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. İzmir.
- Bahar, B. K. (2018). *Viyola kitabı*. Gece Kitaplığı.
- Bahar, B.K. (2018). *Lillian Fuchs, bir viyolacının portresi*. Gece Akademisi.
- Barret H. (1996). *The Viola: Complete guide for teacher and students*. University of Alabama Press
- Başdan, F. (2008). *Keman eğitimi ve viyola eğitimi arasındaki benzerlikler ve farklılıkların karşılaştırılmalı araştırması*. [Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü], Edirne.
- Burgess, Norman E. (1975). The teaching of action in string playing: Developmental and remedial techniques Paul Rolland Marla Mutschler. *Music Educators Journal*, 61 (9), 77-79
- Büyüköztürk, S. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (8. Baskı). Pegem Yayınevi
- Çalgan, G. (2015). Kemandan viyolaya geçiş süreci. *U. Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(28), 1- 9.
- Çilden. Ş. (2016). Çalgı eğitiminde usta-çırak ilişkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(İlpeyolu özel sayısı). 2208-2210.
- Çilden. Ş. (2001). Müzik, çocuk gelişimi ve öğrenme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 1-8.
- Dalton, (t.y) <https://viola.lib.byu.edu/viola/> sayfasından 22.03.2019 tarihinde erişilmiştir.
- Fernández-Barros, A., Duran, D., & Viladot, L. (2023). Peer tutoring as a tool for developing the intonation of violin and viola students in elementary music education. *Music Education Research*, 25(2), 176-189.
- Göbelez, C. (1996). *Çalgılar dünyasında keman*. Liszt Müzik evi.
- Hakioğlu, S. (2018). Viyola eğitiminde viyolaya özgü teknik yaklaşımlar. *İdil Dergisi*, 7(44), 429-434.
- Hatipoğlu, V. (2017). Türk müziği keman akordu. *İdil Dergisi*, 6(29), 289- 309.
- Hatipoğlu, V. (2018). Mustafa Sunar'ın "alaturka keman muallimi" isimli öğretim kaynağının incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(55), 605- 621.
- Koçer, A. (2025). Fransız Keman Ekolü'nde Rodolfo Kreutzer'in rolü ve pedagojik katkıları, *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 10(29), 20-36.
- Koçer, A., & Açın, S. Y. (2025). Keman yapım sanatının tarihsel süreç içinde evrimi ve akustik özellikleri. *The Journal of Academic Social Science*, 162(162), 227-242.
- Küçükahmet, L. (2003). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Nobel Yayınevi.

- López-Calatayud, F., Macián-González, R., & Tejada, J. (2023). An analysis-synthesis of the pedagogical literature on intonation in initial learning of violin and viola: Pitch contents, teaching approaches, and auxiliary resources. *String Research Journal*, 13(1), 73-91.
- Nelson, D. J. (1983). String teaching and performance: A review of research findings. *Bulletin of the Council for Research in Music Education*, 74, 39-46.
- Okay, H. H. & Kurtaslan, Z. (2013). Keman ve viyolada ton üretimi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 274- 282.
- Özen, N. (2004). Çalgı eğitiminde yararlanılan müzik eğitimi yöntemleri. *Gazi üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2) 57-63.
- Özkarar, G. (2017). *Tarihsel süreçte gelişen viyola ekolleri*. Hiper Yayınevi.
- Rolland, P. (1979). Movement in string playing: As it relates to the violin. *American String Teacher*, 29(1), 8-11.
- Selçuk, Z. (2009). *Eğitim psikolojisi*. Nobel Yayınevi.
- Sitt, H. (1903). *15 studies for viola op. 116*, Edition Albert J. Kunzelmann.
- Soydaş, E., & Beşiroğlu, Ş. Ş. (2007). Osmanlı saray müziğinde yaylı çalgılar. *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi*, 4(1), 3- 12.
- Tanrıverdi, A. (1993). *Viyola metodu I*. Gaye Filmcilik.
- Tanrıverdi, A. (1997). Anadolu güzel sanatlar liselerinin müzik bölümlerinde uygulanan çalgı eğitimini ve viyolanın çalgı eğitimi içerisindeki yeri. *Mavi Nota Müzik ve Sanat Dergisi*, 5(25),7-9.
- Tosun, T., & Özkeleş, S. (2025). Çalgı eğitiminde karşılaşılan fizyolojik rahatsızlıklar. *Online Journal of Music Sciences*, 10(1), 96-120.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu.
- Variş, Y. A. (2006). *Kemandan viyolaya geçişte karşılaşılan güçlüklerin viyola eğitimine yansımaları*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bolu İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü], Bolu.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü Idea or Notion	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak Form the research hypothesis or idea	Döne Görkem KUMTEPE Mehmet EFE
Tasarım Design	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak To design the method and research design.	Döne Görkem KUMTEPE Mehmet EFE
Literatür Tarama Literature Review	Çalışma için gerekli literatürü taramak Review the literature required for the study	Döne Görkem KUMTEPE
Veri Toplama ve İşleme Data Collecting and Processing	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak Collecting, organizing and reporting data	Döne Görkem KUMTEPE
Tartışma ve Yorum Discussion and Commentary	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi Evaluation of the obtained finding	Döne Görkem KUMTEPE Mehmet EFE

Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment

Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır.

No contribution and/or support was received during the writing process of this study.

Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict

Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.

Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee

Bu araştırma, Gazi Üniversitesi Etik Kurulunun 20.05.2018 tarihli ve E-80176 sayılı kararı ile yürütülmüştür.

This research was conducted with the decision of Gazi University Ethics Committee dated 20.05.2018 and numbered E-80176.

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.